

Kehitysevaluoinnin vuosiraportti 2022

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Evaluation on Finland's Development Policy and Cooperation

2023/1

© Ulkoministeriö 2023

Tämän raportin voi ladata [ulkoministeriön verkkosivuilta](#) ja [Valtioneuvoston julkaisuarkistosta](#).

Yhteystiedot: EVA-11@formin.fi

ISBN 978-952-281-729-7 (pdf)

ISSN 2342-8341

Ulkoasu: Grano Oy

Kannen kuva: Fokusiirt, iStock

Sisällys

1 OPPIMASSA JA VAIKUTTAVUUTTA ETSIMÄSSÄ.....	1
2 VIERASKYNÄ: AIKA POHTIA UDELLEEN EVALUOINTIOSAAMISEN KEHITTÄMISTÄ.....	3
3 VUONNA 2022 VALMISTUNEET EVALUOINNIT.....	5
Metaevaluointi hanke- ja ohjelmaevaluoinneista 2017–2020.....	5
Evaluointi Suomen humanitaarisesta avusta 2016–2022.....	7
Evaluointi Suomen kehityspoliittisesta vaikuttamisesta EU:ssa.....	7
Tarkastelu ulkoministeriön kehityspolitiikan vasteesta covid-19-pandemiaan	10
4 YHTEISEVALUOINNEISTA OPPEJA TULEVIIN KRIISEIHIN.....	12
5 EVALUOINTIOSAAMISEN JA -KULTTUURIN VAHVISTAMISTA SUOMESSA JA MAAILMALLA.....	15
LIITE 1: KESKITETYT EVALUOINNIT VUOSINA 2010–2022.....	19
KUVIOT	
Kuvio 1: VOPE Leadership Bootcampin osallistajat	4
Kuvio 2: Metaevaluoinnin johtopäätökset ja suositukset.....	6
Kuvio 3: Suomen vaikuttamistyön tuloksia.....	9
Kuvio 4: Tiivistelmä SWOT-analyysistä.....	11

1 Oppimassa ja vaikuttavuutta etsimässä

Valtioneuvoston ainoalla evaluointitoimella on tärkeä tehtävä: riippumattomilla evaluoinneilla varmistetaan kehityspolitiikan ja -yhteistyön läpinäkyvyys, tilivelvollisuus ja oppiminen toimeenpanosta. Kehitysevaluoinnin päällikkö vaihtui kesken vuoden, mutta siihen ei liity mitään dramatiikkaa, koska yksiköllämme on selkeä mandaatti, toimiva vuosittainen konsultointi työsuunnitelmasta, kokenut tiimi ja toimiva puitesopimus evaluointien toteuttamiseen kevääseen 2024 asti.

Evaluointeja arvostetaan...

Ministeriössä kehitysevaluointeja arvostetaan ja ymmärretään sekä tilivelvollisuuden että oppimisen näkökulmista. Vuosien aikana olemme kehittäneet evaluointeihin liittyviä referenssiryhmän ja johdon vastineen prosesseja mielekkäämmiksi, selkeyttäneet ohjeistusta sekä panostaneet evaluointien laadun parantamiseen. Laadimme evaluointisuunnitelman konsultoiden evaluointitiedon tarpeista laajasti sekä ministeriössä että ulkoisten sidosryhmien kanssa. **Eri osastojen ja yksiköiden osallistuminen evaluointiprosesseihin on tärkeää, koska siten varmistetaan toisaalta niiden tuottaman tiedon hyödyllisyys sekä se, että tiedolle on omistaja, joka käyttää tietoa toimintansa kehittämiseksi.**

Digitaalisten työvälineiden ja menetelmien hyödyntäminen lisääntyy evaluoinneissa. Ne antavat uusia mahdollisuuksia käsitellä, analysoida ja havainnollistaa laajempia kokonaisuuksia ja siten vahvistavat evaluointien tietopohjaa.

... mutta evaluointitietoa ei osata tai ehditä hyödyntää

Päättävän hallitusohjelman tulosten julkituominen korostuu näin vaalien ja hallituksen vaihdon alla. Tästä syystä olemme tehneet evaluointitoimeksiannot seuraavista keskeisistä teemoista: kehityspoliittinen vaikuttaminen Euroopan unionissa (EU), humanitaarinen apu, ihmisoikeusperustaisuus kehityspolitiikassa, kehitysviestintä, koulutussektori, kotimaisen tulopohjan kerryttäminen kumppanimaissa ja ilmastorahoitus.

Vaikka evaluointitiedon käyttö ja suositusten toimeenpano ovat hyvällä tasolla ministeriössä, **tiedon laajempi käyttö ja vaikuttavuus kehityspoliittiseen keskusteluun on ollut heikkoa.** Tieto jää pitkiin raportteihin, jotka kyllä ovat netissä saatavilla, mutta syystä tai toisesta kaikki eivät niitä sieltä löydä. **Ajanpuute ja kiire on varmasti yksi syy** jättää lukematta pitkiä raportteja ja niiden vielä pitempiä liitteitä. **Toinen syy on internetin ja omien järjestelmiemme hakutoimintojen alkeellisuus**, mistä syystä kaikista evaluoinneista ei helposti voi hakea esimerkiksi maa- tai järjestökohtaisia tietoja yhdellä haulilla. Netistä löytyvät myös nelisivuiset tiivistelmät, mutta nekin taitavat olla liian pitkiä herättämään kiinnostusta.

Vaikka evaluointien merkitys ymmärretään, meillä **on välillä ongelmia saada osastoja osallistumaan ja ottamaan omistajuutta.** Evaluoinnit luonnollisesti työllistävät sekä yksiköitä että keskeisiä asiantuntijoita eikä laajoilla strategisen tason evaluoinneilla aina nähdä suoranaista hyötyä yksiköiden toiminnalle. Kehitysevaluoinnin päällikkönä minun on tunnustettava, että olen osaltani syynäinen siihen, että olemme näin vaalien alla yrittäneet haukata liian ison palan.

Panoksia viestintään, menetelmien kehittämiseen ja laajempaan tuotekirjoon

Olemme keskustelleet evaluointitiedon omistajuudesta ja todenneet, että ministeriön yksiköt kyllä käyttävät hyvin saatavaa tietoa toiminnan parantamiseen, mutta niin **meidän kuin yksiköidenkään aika ja resurssit eivät riitä aktiiviseen viestintään** ja erilaisten viestinnällisten tuotteiden muokkaukseen eri kohderyhmille. Tulemme tulevana vuonna käymään läpi viestintäämme ja tietotuotteitamme ja **pohtimaan tiedon käytön ja saatavuuden helpottamista**.

Tulemme myös pohtimaan, miten voimme tyydyttää tiedon tarpeen niin toiminnallisen oppimisen kuin tilivelvollisuuden näkökulmasta ilman, että lisäämme ministeriön kehityspolitiikan ja -yhteistyön asiantuntijoiden työtaakkaa kohtuuttomasti. Olemme jo **kokeilleet uusia menetelmiä (data science) ja erilaisia kohdennettumpia tarkasteluja** siinä toivossa, että näistä tulisi osaratkaisu tähän ongelmaan. Lisäksi meidän tulee katsoa pitempiä syklejä ajoittaaksemme paremmin prosessit siten, että ne eivät tee kenenkään työtaakasta kohtuutonta ja että henkilöstölle jää aikaa oppimiseen ja evaluointitiedon käyttämiseen sekä vielä jopa strategiseen ja monipuoliseen viestintään.

Evaluointiosaamisen vahvistaminen lisää tiedolla johtamista kumppanimaissa

Vieraskynämme tänä vuonna nostaa esille kansainvälisen toimintamme tärkeimmän teeman. Miten voimme vahvistaa kumppanimaidemme evaluointikapasiteettia ja -kulttuuria? Olisi tärkeää varmistaa, että pääkumppanimaissamme ja niiden maaohjelmissa olisi tilaa tuelle kansallisen riippumattoman tiedon tuottajille. Näin pyrkisimme varmistamaan, että **kehitysyhteistyömme loputtua näistä maista löytyisi tahoja, jotka voisivat jatkaa tätä arvokasta tehtävää ja varmistaa, että päätökset tulevaisuudessa pohjautuvat julkisesti ja avoimesti saatavilla olevaan tietoon**.

Kehitysevaluoinnin puolesta haluan lämpimästi kiittää yhteistyöstä niin yksikkömme ammattitaitoista henkilöstöä, puitesopimuksen kumppaneita (Particip-NIRAS) sekä ministeriön johtoa ja osastoja. Samoin lämmin kiitos asiantuntijoille ja ulkoisille sidosryhmille osallistumisesta niin evaluointeihin kuin keskusteluihin niiden tuloksista.

Antero Klemola

Kehitysevaluoinnin päällikkö
Ulkoministeriö

2 Vieraskynä: Aika pohtia uudelleen evaluointiosaamisen kehittämistä

Globaalin evaluointiosaamisen kehittämisen historia

Globaali evaluointiagenda 2020 (Global Evaluation Agenda 2020, lyhyemmin EvalAgenda 2020) hyväksyttiin marraskuussa 2015 Katmandussa Nepalissa globaalissa evaluointifoorumissa, jonka järjesti Nepalin parlamentti. Foorumia edelsivät [EvalPartnersin](#) vetämät laajat konsultaatiot. Vuosi 2015 oli myös kansainvälinen evaluointivuosi. **EvalAgenda 2020 oli tiekartta kohti evaluoinnin tulevaisuuden visiota ja potentiaalia tukea Agenda 2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.** Erityisesti sen avulla pyrittiin vahvistamaan 1) arvioinnin mahdollistavaa ympäristöä, 2) institutionaalisia evaluointivalmiuksia, 3) yksittäisten evaluointiasiantuntijoiden valmiuksia, ja 4) näiden kolmen edeltävän elementin keskinäisyhteyksiä. EvalPartners johtaa parhailaan osallistavaa prosessia kohti uudistunutta EvalAgenda 2030:ta, joka lanseerataan tänä vuonna neljännen globaaln evaluointifoorumin yhteydessä.

Evaluoinnin haasteet ja trendit tänään

Evaluointiin kohdistuu nykyisin uusia ja ei niin uusia haasteita, jotka vaikuttavat evaluointiosaamisen kehittämiseen. COVID-19-pandemian myötä kasvanut eriarvoistuminen lisää tarvetta parantaa evaluoinnin muutosvoimaa ja samalla lisääntyneet kriisit, konfliktit ja väkivalta edellyttävät myös ihmislähtöisten lähestymistapojen vahvistamista. Tarve maiden oman evaluointiosaamisen vahvistamiselle on selkeä. **Maakohtaisissa evaluoinneissa tarvitaan yhä laajempaa, eri sidosryhmiä osallistavaa lähestymistapaa ja osaamisen vahvistamista.** Vaikka edistyminen evaluoinnin valtavirtaistamisessa ja institutionalisoinnissa on turvattu, niin kehittyvissä maissa kaivataan muutoksia perimmäisiin paradigmoihin ja valtasuhteisiin. Tekninen evaluointiosaaminen on edelleen avainasemassa, **mutta evaluoijien osaamiselta ja roolilta odotetaan enemmän**, mikä liittyy evaluointikriteerien kehittymiseen ja läpileikkaaviin teemoihin kuten sukupuolten tasa-arvoon.

Yhä enemmän keskustellaan tiedon ja näytön merkityksestä, mutta **monet institutionaaliset, sosiaaliset ja kulttuuriset esteet vaikeuttavat edelleen evaluointien käyttöä päätöksenteossa ja tilivelvollisuudessa.** Nämä ja muut monimutkaiset ja dynaamiset nykyistä arviointikontekstia leimaavat realiteetit vaikuttavat suoraan ajatteluun evaluointiosaamisen kehittämisestä sekä sen tarjontaan ja kysyntään.

Oletusten uudelleen pohtiminen, näkökulman laajentaminen ja uusien mahdollisuuksien luominen evaluointiosaamiselle

Albert Einsteinin liittyy sanonta, jota ei ole voitu todistaa hänen sanomakseen: ”Hulluutta on se, että tekee samat asiat uudelleen ja uudelleen ja odottaa eri tuloksia”. Ilman evaluointiosaamisen kehittämisen ytimen, DNA:n, perusteellista muuttamista emme voi odottaa, että evaluoinnit huomioisivat paremmin kontekstia sekä olisivat inklusiivisempia ja vaikuttavampia. Oletusten, sisällön, instituutioiden, toimintatapojen ja kohderyhmien tulee muuttua. Tärkeitä muutoksia ovat:

- Tunnustetaan evaluoinnin poliittinen luonne välineenä muuttaa epätasa-arvoisia, epäoikeudenmukaisia ja kestäättömiä realiteetteja.
- Ymmärretään ja huomioidaan, että kansalliset evaluoinnin ekosysteemit ovat monitahoisia.

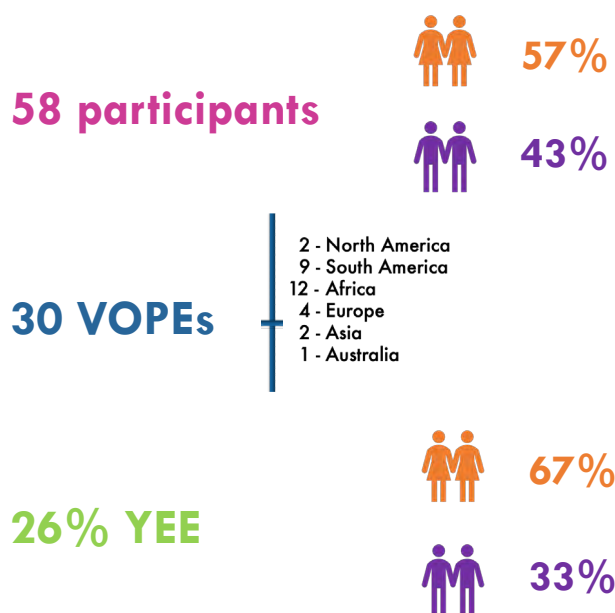
- Laajennetaan visiota evaluoijan roolista puolueettomista ja irrallisista toimijoista muutosagentteihin.
- Arvostetaan eteläisten kumppaneiden evaluoinnin paradigmoja, metodologioita ja käytäntöjä vaihtoehtoisina ja samanarvoisina lähestymistapoina.
- Sisällytetään evaluoinnin laatuksiteereiksi läpileikkaavat lähestymistavat, kuten sukupuolten tasa-arvo, monimuotoisuus ja monikulttuurisuus.
- Luodaan evaluoijiksi pyrkiville alkuperäiskansa- ja muista marginaaliryhmistä tuleville mahdollisuuksia kehittää evaluointiosaamista.
- Kehitetään sopeutuvia, innovatiivisia ajattelutapoja evaluointiosaamisen kehittämiseksi oikea-aikaisesti ja luovasti vastauksena tulevaisuuden haasteisiin, joita synnyttää ennakoimattomuus, epävarmuus, monimutkaisuus ja tulkinnanvaraisuus (VUCA= volatility, uncertainty, complexity and ambiguity).

Innovatiivinen VOPE Leadership Bootcamp

[IOCE \(International Organization for Cooperation in Evaluation\)](#) suunnitteli ja toteutti vuonna 2022 virtuaalisen VOPE Leadership Bootcampin **vahvistamaan VOPE-organisaatioiden (Voluntary Organisations for Professional Evaluation) strategista roolia ja panosta evaluointikulttuurin ja -käytännön ja evaluointien hyödyntämisen edistämiseksi päätöksenteossa maatasolla**. VOPE Leadership Bootcamp tehtiin yhteistyössä EvalPartnersin ja Maailman ruokaohjelman (WFP) sekä Suomen ulkoministeriön, YK:n väestörahasen (UNFPA) ja Global Evaluation Initiativen (GEI) tuella.

Tarkoituksena oli vahvistaa teknisiä ja nk. pehmeitä taitoja ja siten edistää osallistavaa ja visionääristä johtajuutta, viestintä-, vaikuttamis- ja verkostoitumisvalmiuksia sekä osallistuvien VOPE-toimijoiden strategista visiota ja johtamisvalmiuksia. Jokainen VOPE kehitti ainutlaatuisen portfolion ja sovelsi hankittuja tietoja ja taitoja omaan todellisuuteen ja prioriteetteihin. Lisäksi verkostoitumistilaisuuksien aikana syntyi 85 kumppanuus- ja yhteistyösopimusta.

Kuvio 1: VOPE Leadership Bootcampin osallistajat

Ohjelman jälkeen mukana olevat VOPE-johtajat, kuten EvalYemen, ovat huolimatta haastavista maa- ja institutionaalisista realiteeteista raportoineet tärkeistä edistysaskeleista, kuten evaluointien asema, vahvemmat verkostot, konferenssin järjestäminen ja osallistuminen alueellisiin tapahtumiin. Senegalin johdolla neljä Afrikan VOPEa jatkoi verkostoitumista ja koordinoitua. Espanjan VOPE kehitti EvalYouth-alaosaston, kun taas useat Latinalaisen Amerikan VOPet järjestivät työryhmiä, joissa edistettiin osallistavia ja alkuperäiskansat huomioivia evaluointeja.

Silvia Salinas Mulder

EvalPartnersin rinnakkaispuheenjohtaja
IOCE:n presidentti¹

¹ Tässä artikkelissa esitetyt näkökulmat ja mielipiteet ovat kirjoittajan henkilökohtaisia eivätkä välttämättä edusta, EvalPartnersin tai IOCE:n institutionaalista näkemystä.

3 Vuonna 2022 valmistuneet evaluoinnit

Tässä luvussa esitellään vuoden 2022 keskitetyistä evaluoinneista tiivistetyt tavoitteet, tulokset ja suositukset. Evaluointiyksikön toteuttamien [evaluointien raportit löytyvät ulkoministeriön verkkosivuilta](#). Myös [hanke- ja ohjelmakohtaiset evaluointiraportit löytyvät verkkosivuilta](#). Lisäksi verkkosivuilla on muuta evaluointeihin liittyvää materiaalia kuten evaluointimanauali.

Metaevaluointi hanke- ja ohjelmaevaluoinneista 2017–2020

Metaevaluoinnin tarkoitus oli tukea ulkoministeriön evaluointitoimintaa ja oppimista sekä tuottaa tietoa eduskunnalle laadittavaa kehityspolitiikan tulosraporttia varten. Metaevaluointiin sisältyi vuosina 2017–2020 valmistuneet hanke- ja ohjelmaevaluointiraportit sekä niiden tehtäväkuvaukset.

Metaevaluointi koostui kolmesta osasta: 1) evaluointien ja niiden tehtäväkuvauksen laatu, 2) evaluointien opit ja suositukset sekä kehitysyhteistyön sisällöllinen laatu, ja 3) evaluointien käytettävyys ja hyödyllisyys.

Metaevaluointi osoitti, että noin puolet evaluointiraporteista oli laadultaan tyydyttäviä, ja muutama oli olennaisilta osin puutteellisia. Heikkouksia esiintyi metodologian, korkealaatuisten ja näyttöön perustuvien löydösten suhteen. Lisäksi OECD:n kehitysapukomitean (DAC) evaluointikriteereistä erityisesti johdonmukaisuuden, kestävyyden ja tehokkuuden arvioinnissa oli parannettavaa.

Evaluointiraportit olivat kuitenkin kaiken kaikkiaan melko luotettavia, koska niissä oli kattava kontekstianalyysi ja tietoa oli kerätty riittävästi. Laadullisia eroja ei ollut ulkoministeriön ja muiden toimijoiden teettämien evaluointien välillä.

Kaksi kolmesta tehtäväkuvauksesta oli laadultaan tyydyttäviä. Tehtäväkuvan ja raportin laatujen välillä on selkeä yhteys: hyvä tehtäväkuvaus tuottaa laadukkaampia evaluointituloksia ja raportteja. Tehtäväkuvauksissa oli kuvattu hyvin evaluoinnin tarkoitus, tavoitteet ja evaluointikysymykset. Suurimmat puutteet liittyivät evaluointimenetelmiin sekä läpileikkaavien tavoitteiden ja ihmisoikeuksiin perustuvan lähestymistavan järjestelmälliseen huomioimiseen. Metaevaluointi osoitti, että evaluointiohjeita on saatavilla, mutta niitä ei noudateta.

Kaiken kaikkiaan kehitysyhteistyöhankkeiden laatu arvioitiin melko hyväksi. Noin 20 % hankkeista on korkealaatuisia, noin 60 % kohtalaisen laadukkaita ja noin 20 % heikkolaatuisia. Suomen kehitysyhteistyön vahvuuksia ovat tarkoituksenmukaisuus, tehokkuus ja tuloksellisuus. Parantamisen varaa on eniten kestävyydessä, johdonmukaisuudessa ja vaikuttavuudessa. Kehityspolitiikan pääpainopistealueita, läpileikkaavia tavoitteita ja ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa ei ole käsitelty kattavasti hankkeissa eikä niiden evaluoinneissa. Parhaiten läpileikkaavista tavoitteista on katettu sukupuolten tasa-arvo.

Hanke- ja ohjelmaevaluointien raportteja on käytetty tyypillisesti ulkoministeriön sisäiseen oppimiseen, päätöksentekoon, yhteistyön jatkon suunnitteluun ja käynnissä olevien hankkeiden

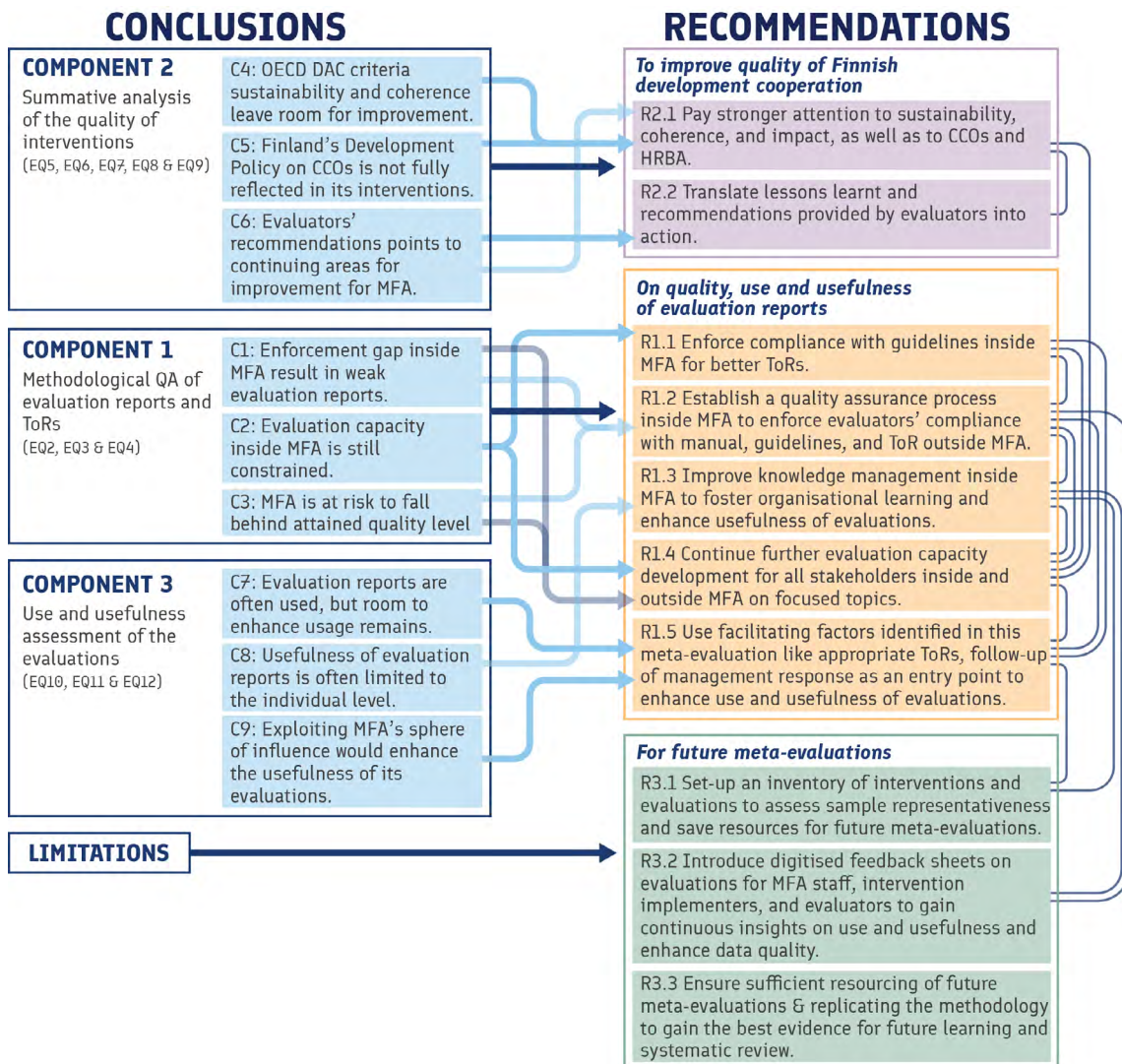

hallinnointiin. Sen sijaan vähemmän ilmeni Suomen kehitysyhteistyön kannalta strategisempia käyttötapoja. Evaluoinneilla vaikuttaisi silti olevan merkitystä.

Valtaosa evaluointiraporteista arvioitiin hyödyllisiksi, mutta tieto jää yksilötasolle eikä hyödytä laajemmin organisaatiota. Evaluointien oikea-aikaisuus sekä suositusten asianmukaisuus ja realisti- suus arvioitiin yleensä hyväksi.

Metaevaluointi suositteli, että ulkoministeriö parantaisi tiedolla johtamista organisaation sisäisten oppimisprosessien edistämiseksi ja evaluointien hyödyllisyyden lisäämiseksi. Lisäksi ulkoministe- riön tulisi varmistaa, että evaluointien tehtäväkuvausten laadintaan liittyviä ohjeita noudatetaan. Kehitysyhteistyöhankkeissa tulisi kiinnittää enemmän huomiota kestävyyteen, johdonmukaisuuteen ja vaikuttavuuteen sekä läpileikkaaviin tavoitteisiin ja ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan. Hankkeista ja ohjelmista vastaavien yksiköiden tulisi huolehtia siitä, että evaluointiraportteihin kir- jatut opit ja suositukset toteutetaan.

Kuvio 2: Metaevaluoinnin johtopäätökset ja suositukset

Lue evaluoinnin tiivistelmä, koko raportti sekä evaluointisuositukset huomioiva johdon vastine [ulkoministeriön verkkosivuilta](#).

Evaluointi Suomen humanitaarisesta avusta 2016–2022

Evaluoinnin tarkoitus oli arvioida humanitaarisen avun johtamisen ja hallinnoinnin tuloksellisuutta sekä antaa suosituksia niiden tehostamiseen. Arvioinnissa tarkasteltiin erilaisten kumppanuuksien ja yhteistyön merkitystä Suomen humanitaarisessa avussa ja millainen on Suomen mahdollisuus vaikuttaa kumppaneihinsa.

Arviointi tarkasteli Suomen humanitaarisen avun tarkoituksenmukaisuutta suhteessa avunsaajien tarpeisiin sekä humanitaarisen avun kytköstä kehitysyhteistyöhön ja rauhankentän rakentamiseen. Avun tuloksia arvioitiin myös avun vastaanottajien näkökulmasta. Yleisesti evaluointi totesi, että Suomen apu vastaa hädässä olevien ihmisten tarpeisiin.

Evaluointi osoitti, että Suomen antama apu noudattaa humanitaarisia periaatteita, mikä on erityisen arvokasta avun politisoituessa. Suomen tuki esimerkiksi sukupuolten tasa-arvolle ja vammaisinklusiolle tuki hyvää mainetta.

Arvioinnin keskeinen johtopäätös oli, että Suomen valinta kanavoida valtaosa humanitaarisesta rahoituksesta monenkeskisten, humanitaariseen apuun erikoistuneiden järjestöjen kautta on oikea, mutta järjestöjen lukumäärää tulisi karsia. Samoin suomalaisten kansalaisjärjestöjen

merkitys avun kanavoimisessa on säilyttämisen arvoista, mutta rahoituksen hallinnoimiseen liittyviä käytäntöjä tulisi keventää.

Toinen päähuomio oli, että Suomen humanitaarisen avun määrä ei ole kasvanut suhteessa globaaliin avun tarpeeseen, mikä uhkaa Suomen avun tarkoituksenmukaisuutta. Evaluoinnissa myös alleviivattiin, ettei humanitaarista työtä ja sen periaatteita tunneta riittävästi ulkoministeriön sisällä.

Evaluointi teki kahdeksan suositusta, joiden toimeenpanoa se piti välttämättömänä Suomen humanitaarisen avun vaikuttavuuden lisäämiseksi. Suositusten joukossa on sekä strategisella että operatiivisella tasolla toimeenpantavia suosituksia. Arviointi suositteli humanitaarisen avun kanavoimista rajatummalta joukolle ja strategisempaa lähestymistapaa kokonaisuudessaan sekä erityisesti kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitavaan apuun. Operatiivisella tasolla suosituksiin sisältyy temaattisten painopisteiden kirkastaminen, tulosten parempi seuranta ja Suomen humanitaarisen avun linjauksen tunnettuuden edistäminen.

Lue evaluoinnin tiivistelmä, koko raportti sekä evaluointisuositukset huomioiva johdon vastine [ulkoministeriön verkkosivuilta](#).

Evaluointi Suomen kehityspoliittisesta vaikuttamisesta EU:ssa

Evaluoinnin tarkoitus oli selvittää ulkoministeriön EU:n ja sen toimielimiin kohdistaman vaikuttamisen tarkoituksenmukaisuutta, tuloksellisuutta ja johdonmukaisuutta vuosina 2014–2021. Arviointi pyrkii tukemaan ministeriön oppimista ja monenvälisen vaikuttamisen tuloksellisuutta. Se tarkasteli lähemmin joitakin keskeisiä EU:n neuvotteluprosesseja näinä vuosina, kuten vuoden 2019 Suomen EU-puheenjohtajuuskautta, uuden rahoitusinstrumentin (Neighbourhood, Development and

International Cooperation Instrument; NDICI) neuvotteluja ja Team Europe -lähestymistapaa. Lisäksi evaluoinnissa tarkasteltiin Suomen kumppanimaista Nepalia, Tansaniaa ja Ukrainaa sekä kerättiin kuuden EU-verrokkimaan kokemuksia vaikuttamisesta.

Evaluointi osoitti, että Suomen EU-vaikuttamisen prosessi on tarkoituksenmukainen, johdonmukainen, kohtuullisen tehokas ja sujuva. Kehityspoliittisen vaikuttamisen käytännön toteutus toimii pääpiirteittäin hyvin, ja Suomi hyödyntää tehokkaasti edunvalvontatyön mahdollisuuksia ja mekanismeja. Evaluoinnissa tunnistettiin 18 vaikuttamistyön laaja-alaista tulosta. Näistä neljäsosa sisälsi EU:n kolmen keskeisen toimielimen tukemia kehityspoliittisia muutoksia, joten näitä voidaan pitää merkittävinä saavutuksina.

Sekä EU-puheenjohtajuuskaudella että NDICI:n neuvotteluprosessissa Suomi saavutti menestyksekkäästi useita asettamia tavoitteita. Suomen EU-puheenjohtajuus oli merkittävä tilaisuus ulkoministeriön henkilöstölle osoittaa organisointikykyään, joka saikin laajaa kiitosta. Suomi osallistuu säännöllisesti ja aktiivisesti EU:n hallintoelinten toimintaan olipa kyse sitten Brysselissä olevista työryhmistä tai muista EU-koordinaatioryhmistä Euroopassa ja kumppanimaissa. Suomi käyttää kuitenkin rajallisesti hyväkseen EU-rahoituksen tarjoamaa taloudellista vipuvaikutusta.

Suomen nähdään olevan erittäin taitava koalitioiden rakentamisessa ja tekevän hyvää yhteistyötä myös Euroopan komission kanssa. Jäsenmaiden ja EU:n toimielinten edustajat näkivät suomalaiset myös hyvin organisoituneina ja valmistautuneina, ammattitaitoisina, rehellisinä sekä erittäin helposti lähestyttävinä. Niin ikään Suomen pitkäjänteistä ja jatkuvasti kehittyvää lähestymistapaa ja vankkaa kokemusta arvioitiin myönteisesti. Suomi on rakentanut itsestään myönteisen kuvan kehitysyhteistyössä.

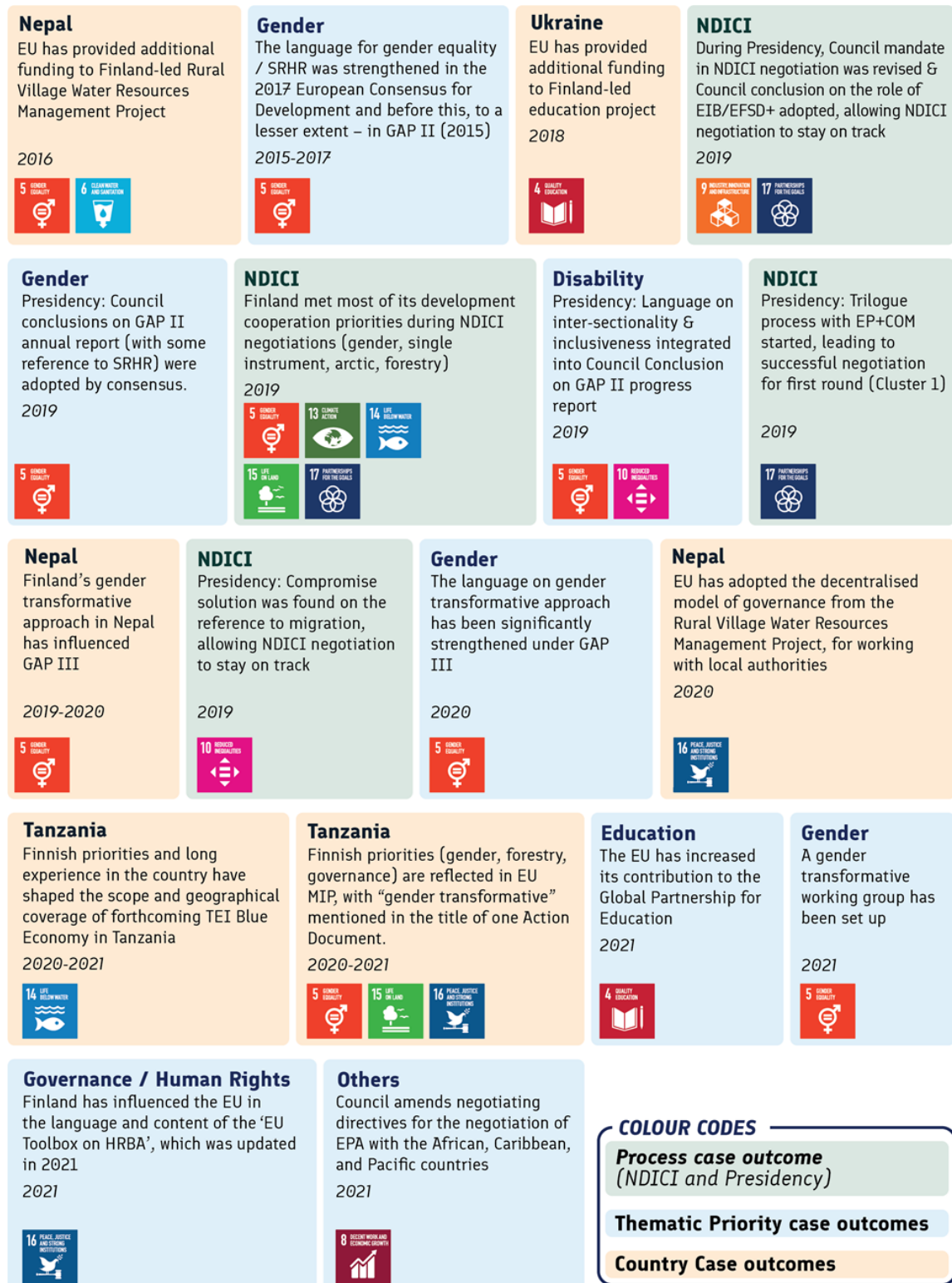
Suomen kannat kehityspoliittisissa kysymyksissä ovat yleisesti tiedossa ja sillä on tunnustettu johtava ja vaikuttava rooli erityisesti sukupuolten välisen tasa-arvon, ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan ja sosiaalisen osallisuuden edistäjänä sekä Afrikan tukemiseen keskittyneenä toimijana. Näiden temaattisten painopistealueiden lisäksi metsätalous ja koulutus ovat aloja, joilla Suomen asiantuntemus on laajalti tunnettu ja arvostettu. Vaikka Suomen tietotaito tunnustetaan myös vammaisten henkilöiden oikeuksiin liittyvissä asioissa, se on kuitenkin vähemmän näkyvää, koska työssä on nojattu vähemmän koalitioiden muodostamiseen. Suomi ei evaluoinnissa profiloitunut näkyvästi myöskään ilmastonmuutokseen liittyvään työhön vaikuttamisessa, vaan Suomen ilmastodiplomatia on vahvistunut EU:ssa vasta hiljattain. Huolimatta siitä, että Suomi nähdään Afrikan tukemiseen keskittyneenä toimijana ja Afrika on Suomen kehityspoliitiikan keskiössä, erityisiä Afrikkaan liittyviä merkittäviä vaikuttamistuloksia ei löydetty.

Ulkoministeriön EU-vaikuttamisstrategiat ovat linjassa Suomen kehityspoliitiikan kanssa ja yleisesti hyvin ymmärrettäviä, mutta ne eivät ole riittävän kaukokatseisia eivätkä aina määrittele selkeästi painopisteitä.

Henkilöstön tekemän vaikuttamistyön seurantaan ei ole käytössä kattavaa ja vakiintunutta mekanismeja.

Kuvio 3: Suomen vaikuttamistyön tuloksia

Evaluointi suositteli, että ulkoministeriön tulisi laajentaa EU-yhteistyön ja vaikuttamisen strategista käyttöä vahvemmalla johtamisella, selkeämmillä prioriteeteilla, eteenpäin katsovilla vaikuttamisstrategioilla, henkilöstön osaamisen, läsnäolon ja heidän EU-yhteistyön vahvistamisella, työtä tukevalla organisatorisella koordinaatiolla ja rakenteilla, yhteistyöllä sidosryhmien kanssa sekä organisaation oppimista EU-vaikuttamisessa tukevien mekanismien vahvistamisella.

Lue tiivistelmä, koko raportti sekä evaluoinnin suositukset huomioiva johdon vastine [ulko-ministeriön verkkosivuilta](#).

Tarkastelu ulkoministeriön kehityspolitiikan vasteesta covid-19-pandemiaan

Riippumattomassa tarkastelussa arvioitiin sitä, miten kehityspolitiikan ja -yhteistyön osalta onnistuttiin koronatoimissa. **Tarkoituksena** oli oppia pandemiavasteesta ja siten parantaa kykyä sopeuttaa kehityspolitiikan ja -yhteistyön sekä humanitaarisen avun johtamista ja hallintoa tulevien kriisien aikana.

Tarkastelu oli kaksiosainen. Ensimmäinen osa oli kuvaileva ja keskittyi selvittämään ulkoministeriön koronatoimia. Toinen osa oli arvioiva ja tarkasteli toimien tarkoituksenmukaisuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta. Tarkastelu katsoi ajanjakson maaliskuusta 2020 vuoden 2021 loppuun, joten se sisälsi sekä pandemian varhaisen ja akuutin vaiheen että osittain pidempiaikaisia elpymistoimia.

Ulkoministeriön pandemiavasteen toimia analysoitiin kuuden muuttujan osalta, jotka olivat: 1) rahoitus, 2) monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön vaikuttaminen, 3) kehityspolitiikka ja menettelytavat, 4) riskienhallinta, 5) tiedolla johtaminen ja 6) henkilöstö.

Tarkastelu osoitti, että ulkoministeriön koronavasteessa pitäydettiin Suomen kehityspolitiikan painotuksissa, mutta vastattiin myös pandemian myötä muuttuneisiin kumppanimaiden tarpeisiin. Vaikka terveydenhuolto ei ole Suomen kehityspolitiikan prioriteetti, pystyi ulkoministeriö kuitenkin osoittamaan merkittävää rahoitusta koronaviruserokotteisiin kehitysmaihin. Ulkoministeriön pandemiavaste oli myös nopeaa ja joustavaa.

Toimien johdonmukaisuutta varmisti toisaalta rakentaminen ulkoministeriön pitkäaikaisten vahvuuksien pohjalle politiikkavaikuttamisessa ja kumppanuuksissa sekä toisaalta tarttuminen uusiin aloitteisiin (esim. Team Europe).

Tarkastelun mukaan onnistuneesta pandemiavasteesta voi kiittää pitkälti motivoitunutta, työlleen omistautunutta ja ajoittain ylityöllistettyä henkilöstöä. Pandemia yhdistettynä lisääntyneeseen työtaakkaan kuormitti henkilöstöä ulkoministeriössä ja edustustoissa, eikä ministeriö pystynyt täysin turvaamaan henkilöstönsä turvallisuutta ja hyvinvointia.

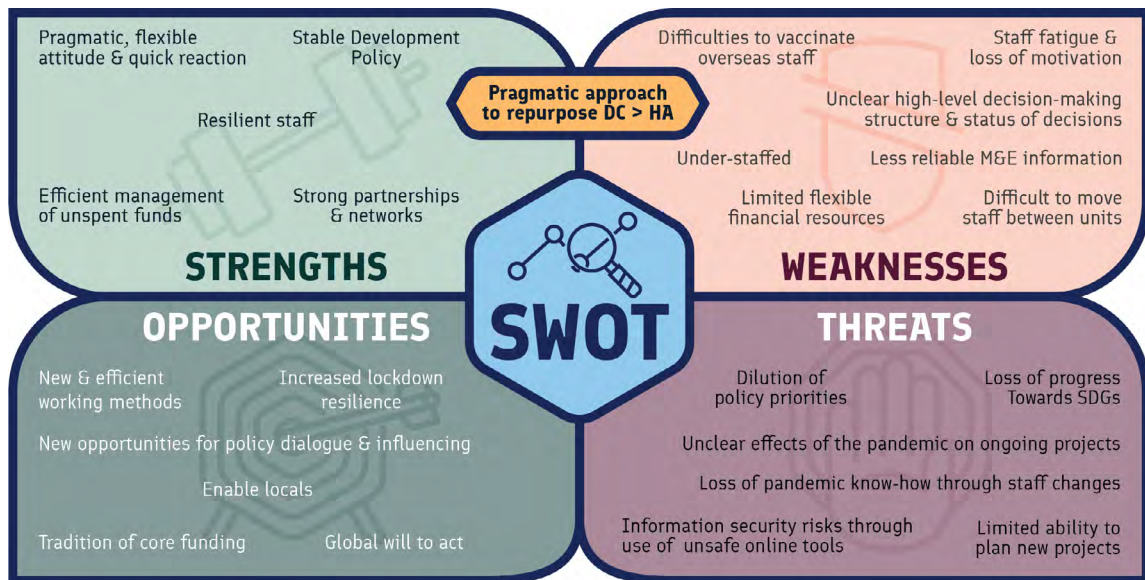
Tarkastelu suositteli, että kriiseihin varauduttaisiin kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä nykyistä paremmin. Tulisi myös seurata tarkkaan kehitysyhteistyön tuloksia sekä elpymistoimien

ilmastoystävällisyyttä ja kestävyyttä (Building Back Better and Greener). Lisäksi ulkoministeriön osastojen välistä päätöksentekoa tulisi selkeyttää ja toisaalta jättää yksiköille päätösvalta hankkeita ja ohjelmia koskevista asioista. Henkilöstön terveysturvallisuuden osalta tarvitaan vaikuttamista muihin suomalaisiin toimijoihin ja toisaalta joustavuutta henkilöstön siirtämiseen organisaation sisällä.

Kuvio 4: Tiivistelmä SWOT-analysistä

Lue tarkastelun tiivistelmä, koko raportti sekä tarkastelun suositukset huomioiva johdon vastine [ulkoministeriön verkkosivuilta](#).

4 Yhteisevaluoinneista oppeja tuleviin kriiseihin

Koronapandemian myötä syntyi uusia aloitteita ja yhteisevaluointeja, joihin kehitysevaluoinnin yksikkö on osallistunut aktiivisesti. Erilaiset verkostot ja yhteisevaluoinnit **vahvistavat tiedon ja kokemusten jakamista ja yhteistä oppimista sekä ovat mahdollisuus vaikuttaa**. Vuonna 2022 kehitysevaluoinnin yksikkö oli mukana kahdessa yhteisevaluoinnissa, jotka arvoivat koronapandemian vaikutuksia. Evaluoinnit eivät ainoastaan katsoneet taaksepäin vaan myös nostivat esille, miten voidaan olla paremmin valmistautuneita kriisien alkaessa.

YK-reformin edistyminen on edesauttanut ratkaisevasti koronatoimia

Kautta aikojen **ensimmäisessä YK-järjestelmän laajuisessa evaluoinnissa** arvioitiin YK-järjestelmän koronatoimia ja miten YK:n reformi on edesauttanut ja/tai rajoittanut näitä toimia. Lisäksi tarkasteltiin, miten hyvin koronatoimiin on sisällytetty YK:n keskeiset periaatteet ihmisoikeuksista, sukupuolten tasa-arvosta, inklusiosta ja ”ketään ei jätetä” -periaatteesta (”leaving no-one behind”). Evaluointi tunnisti myös esteitä ja teki suosituksia siitä, miten YK-järjestelmä voi edistää kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista sekä Agenda 2030 toteutusta.

EVALUOINNIN KESKEISET TULOKSET OLIVAT:

- YK-reformin yleinen edistyminen on edesauttanut ratkaisevasti YK-järjestelmän koronatoimia maatasolla.
- YK:n maajohtajien roolin vahvistaminen on edistänyt maatasolla yhteistä suunnittelua ja johdonmukaisia toimia.
- YK:n maatiimien johdonmukaiselle toiminnalle on kuitenkin vielä esteitä kuten kilpailu resursseista sekä tilivelvollisuus omalle päämajalle eikä esim. maajohtajille.
- Maatiimien ja kansainvälisten rahoituslaitosten johdonmukaisuudessa ja koordinoinnissa on myös parannettavaa.
- Yhteiset rahoitusmekanismit loivat merkittävästi uudentyyppisiä ohjelmia ja kumppanuuksia maatasolla.
- Yhteisrahoituksen rajallisuus aiheutti haasteita, esim. rahoituksen määrä oli pieni suhteessa suunnittelun vaatimiin resursseihin.
- Koronatoimissa on sitouduttu vahvasti sukupuolten tasa-arvoon, ihmisoikeuksiin ja leaving no-one behind -periaatteeseen.
- Ympäristön kannalta kestävä kehitys ja ilmastotoimet ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Evaluointi suosittelee vahvistamaan YK-järjestöjen sitoutumista YK:n reformiin strategisissa suunnitelmissaan, YK-reformia alueellisesti tukemaan maataso muutosta ja maatasolla keskinäistä kilpailua vähentämällä. Evaluointi suosittelee myös edistämään YK-järjestöjen ja kansainvälisten rahoituslaitosten johdonmukaisuutta ja tekemään evaluoinnin koronatoimien ympäristö- ja ilmastokestävydestä.

Aloitteen evaluointiin teki YK:n pääsihteeri, joka on myös käynnistänyt toimet YK-järjestelmätason evaluoinneista vastaavan toimiston (UN System Wide Evaluation Office) perustamiseksi. Ulkoministeriön evaluointiyksikkö osallistui evaluointiin asiantuntija- ja rahallisella panostuksella yhdessä mm. Norjan, Tanskan ja Sveitsin kanssa.

Lue koko raportti [YK:n verkkosivuilta](#).

Koronapandemia on vaikuttanut erityisesti heikommassa asemassa oleviin

Evaluoinnissa arvioitiin **kansainvälisen yhteisön toimien tuloksellisuutta sekä kansainvälisten ja kansallisten toimijoiden toiminnan tehokkuutta pakolaisten oikeuksien turvaamiseksi** COVID-19-pandemian aikana. Evaluointi myös identifioi suojelutoimien hyviä käytäntöjä, innovaatioita ja toiminnan sopeuttamista.

Yhteisevaluointi tarkasteli oikeutta hakea turvapaikkaa, oikeutta terveyteen, suojelua naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan, lastensuojelua ja perheiden yhdistämistä sekä erityisryhmien suojelua.

Evaluointi totesi, että COVID-19-pandemialla **oli syviä ja mahdollisesti pysyviä seurauksia pakolaisten oikeuksien toteutumiselle**. Pandemia haastoi valtioiden kykyä ja halua täyttää kansainvälisiä vastuita. Se **vaikuttaa edelleenkin erityisesti heikommassa asemassa oleviin** kuten kotoaan pakosta muuttaneisiin.

EVALUOINNIN KESKEISET TULOKSET OLIVAT:

- Koronatoimissa oli monia onnistumisia: kansainvälisten toimijoiden ja hallitusten tehokas koordinointi, pakolaisten ja suojelutoimijoiden kyky reagoida ja mukautua nopeasti sekä avunantajien lisärahoitus ja joustavuus koronatoimien ensi vaiheessa.
- Yhteiset koronatoimet eivät kuitenkaan varmistaneet pakolaisten oikeuksien toteutumista kokonaisvaltaisesti ja yhtenäisesti eri maissa ja eri oikeuksien osalta. Esimerkiksi oikeus hakea turvapaikkaa ja perheiden yhdistämiset vaikeutuivat rajojen sulkemisen ja liikkumisrajoitusten myötä.
- Oikeus terveyteen koki negatiivisia vaikutuksia mm. liikkumisrajoitusten myötä.
  - Pakolaisten pelko lisäseuraamuksista, kuten pahimmillaan maastakarkoitus, vähensivät halukkuutta koronatesteihin tai muuhun koronaan liittyvään hoitoon.
  - Koronarokotteet jakoutuivat maailmanlaajuisesti epätasaisesti.
  - Terveydenhoidossa huomio meni koronaan, joten muu terveydenhoito kuten erilaiset rokotusohjelmat kärsivät.
- Positiivinen vaikutus oli, että pakolaiset sisällytettiin useissa maissa kansallisten terveyspalveluiden piiriin pandemian aikana.
- Globaali pakolaiskompakti (Global Compact on Refugees, GCR) osoitti toimivuutensa kriisitilanteessa.
- Globaalitasolla hyvin toiminut yhteistyö jatkui myös maatasolla. Paikallisilla toimijoilla, ml. pakolaisten johtamat järjestöt, pakolaiset ja kunnat, oli merkittävä rooli koronatoimissa.
- Kumppanuudet ja päätöksenteko säilyivät kuitenkin pitkälti ylhäältä ohjattuina eikä rahoitusta lisätty paikallisille toimijoille.
- Lasten, naisten ja tyttöjen sekä vanhempien ihmisten ja vammaisten henkilöiden, erityistarpeita ei pystytty ennakoimaan. Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta kasvoi.
- Opetus eriarvoistui entisestään, sillä koulujen sulkemiset vaikuttivat erityisesti pakolaislapsiin.

Evaluointi suosittelee noudattamaan kansainvälisiä pakolais- ja ihmisoikeussopimuksia myös kriisiaikana, ylläpitämään kasvokkain tapahtuvia suojelutoimia mahdollisimman pitkään, toimeenpanemaan pakolaiskompaktia kriisiaikoina, vahvistamaan yhteistyötä ja tukemaan paikallisia toimijoita, kehittämään viestintää huomioiden erityistarpeet ja varmistamaan, että suojeluhenkilöissä on naisiin kohdistuvan väkivallan ja lastensuojelun asiantuntijoita.

Yhteisevaluointi tehtiin [kansainvälisen COVID-19 evaluointikoalition](#) alla, ja siihen osallistuivat evaluointiyksikön lisäksi YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n, Kolumbian, Ugandan sekä humanitaarisen avun toimijoiden verkoston ALNAPin evaluointiyksiköt.

COVID-19-pandemialla oli syviä ja mahdollisesti pysyviä seurauksia pakolaisten ja erityisesti heikommassa asemassa olevien oikeuksien toteutumiselle.

Kuva: Covid-19 Global Evaluation Coalition (OECD, Paris), ©UNHCR/Hallouli Mohamed Ameer Bangladesh. Vaccination campaign for Rohingya refugees launched in Cox's Bazar (16 August 2021) © UNHCR/ Amos Halder Lebanon. Syrian refugees and daily life in refugee camps (12 October 2021) © UNHCR/ Haidar Darwish

Lue koko raportti [covid-19 evaluointikoalition verkkosivuilta](#).

5 Evaluointiosaamisen ja -kulttuurin vahvistamista Suomessa ja maailmalla

Kehitysevaluoinnin yksikön päätehtävä on tuottaa hyödyllistä tietoa ulkoministeriölle yhteistyön tuloksista ja toiminnan kehittämiseksi. Toinen merkittävä tehtävä on evaluointiosaamisen ja -kulttuurin kehittäminen sekä ulkoministeriössä että kumppanimaissa. Tavoiteltu evaluointikulttuuri toteutuu toimintaympäristössä, jossa **ymmärretään tiedon, seurannan ja evaluoinnin merkitys yhteiskunnan politiikkojen, kehitysohjelmien ja hankkeiden laadun jatkuvassa parantamisessa.**

Emerging Evaluator -ohjelmasta potkua kehitysyhteistyö- ja evaluointiuralle

Evaluointiyksikön vastuulla olevat evaluoinnit toteutetaan yhteistyössä Particip/Niras-konsortion kanssa nk. EMS, Evaluation Management Services -puitejärjestelyinä. Puitejärjestelyyn sisältyy **Emerging Evaluator (EE) -ohjelma**, jossa on tällä hetkellä mukana kolme henkilöä. Ohjelman tavoitteena on tarjota asiantuntijoille mahdollisuuksia osallistua evaluointien toteuttamiseen osana evaluointitiimejä ja siten **kasvattaa uusia evaluointiosaajia, mikä puolestaan vahvistaa evaluointiosaamista Suomessa ja suomalaisten mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin evaluointeihin.**

Emerging evaluator -ohjelma on uniikki ja antaa mahdollisuuden vahvistaa osaamista ja kokemusta evaluoinneista osana evaluointitiimejä.

Kukin EE laatii osaamisen kehittämissuunnitelman, jota seurataan ja muokataan säännöllisesti. Kyse on kuitenkin enemmän omasta reflektoinnista ja pohdinnasta kuin ohjelman sisään rakennetusta jatkuvasta palautteesta. EE:eiden mukaan ohjelma on antanut **ainutlaatuisen ja erinomaisen mahdollisuuden osallistua evaluointeihin ja kasvattaa evaluointiosaamista**, mikä olisi ollut vaikeaa ellei mahdollotakin ilman aiempaa evaluointikokemusta.

Ohjelma saa kiitosta myös siitä, että EE:iksi valitaan keskivaiheen kehitysyhteistyöammattilaisia kun taas monien muiden tahojen EE-ohjelmat painottuvat junior-tasolle. **Evaluoinnit hyötyvät kehitysyhteistyö- ja evaluointitaitojen yhdistymisestä**, jota EE-ohjelma näin ollen myös edistää. Tämä on **iso etu, kun otetaan huomioon evaluoijan rooli systemisen muutoksen aikakaudella.** Ohjelma on tarjonnut myös tilaisuuksia verkostoitua ja kouluttautua sekä Suomessa että maailmalla.

Jokainen evaluointi on erilainen, ei pelkästään aiheeltaan, vaan myös oppimisen näkökulmasta. Oppimista on edistänyt huomasti, että Emerging Evaluator on osallistunut aidosti osana evaluointiimiä kaikkiin evaluoinnin vaiheisiin ja saanut myös oman vastuualueen.

Koulutusta verkossa ja läsnä

Ulkoministeriö on tarjonnut kaikille **evaluoinneista kiinnostuneille sopivan ja helposti saavutettavan [koulutuspaketin eOppivassa](#)** vuodesta 2021 lähtien. Englanninkielinen verkkopohjainen koulutus sisältää opetusvideoita ja harjoitteita, jotka tukevat [sähköistä kehitysevaluoinnin ohjeistusta](#).

Syksyllä 2022 kehitysevaluoinnin yksikkö järjesti evaluointikoulutuksen, joka sisälsi eOppivassa olevan materiaalin itseopiskelua ja lähiopetusta. Koulutus antoi osallistujille perustiedot ja ymmärryksen kehitysevaluoinnista. Koulutukseen valittiin 23 evaluoinnista kiinnostunutta osallistujaa. Koulutuksesta saatu palaute osoitti, että **yhdistelmä itseopiskelua ja lähiopetuksen mahdollistamaa kokemusten vaihtoa tarjosi osallistujille hyvät eväät laadukkaiden evaluointien suunnitteluun, hallinnointiin ja toteutukseen sekä niiden tulosten hyödyntämiseen.**

OSALLISTUJIEN KOKEMUKSIA KOULUTUKSESTA:

”Vaikka etämateriaali oli mielestäni hyvin toteutettu, oli läsnäopetuksesta mielestäni suuri hyöty. Erityisesti oppimistani edisti yhteiset pohdintatehtävät, joita läsnäpäivässä tehtiin. Opin niiden kautta paremmin mieltämään sen, miten käytännössä evaluaation periaatteita sovelletaan ja miten omassa työssäni voin näitä periaatteita hyödyntää.

”Moderaattorien kokemus ja esimerkit heidän kohtaamistaan tilanteista, sekä porinat pienemmässä ryhmässä toivat syvyyttä ja näkökulmia joita ei pelkästään dokumentteja lukemalla ”kuule”.”

Viime vuosina evaluointitoiminnassa on alettu hyödyntää enenevässä määrin digitaalisia työkaluja tiedonkeruuseen. Covid-19-pandemia ja sen tuomat matkustusrajoitukset vauhdittivat kehitystä samoin kuin uudet tekniikat analysoida ja kerätä suuria määriä dataa. Kehitysevaluoinnin yksikkö onkin **vahvistanut osaamista digitaalisten menetelmien käytöstä evaluoinneissa.** Ulkoministeriössä on järjestetty asiasta koulutuksia, ja vuotuinen evaluointipäivä käsitteli datatieteitä ja digitaalisten menetelmien käyttöä evaluoinneissa.

Pitkäjänteistä yhteistyötä evaluointiosaamisen vahvistamiseksi

Kansainvälistä evaluointiyhteistyötä edistävä ([International Organization for Cooperation in Evaluation, IOCE](#)) ja YK:n perustama [EvalPartners-verkosto](#) ovat kehitysevaluoinnin yksikön pitkäaikaisia kumppaneita evaluointiosaamisen kehittämisessä. Aiemmin myönnetyn rahoituksen avulla saadut **tulokset näkyivät verkoston toiminnassa:** viisi vertaisoppimishanketta kumppanien kesken tulivat päätökseen ja vahvistivat alueellista koordinaatiota ja evaluoinnin asemaa hankkeiden toteuttamismaissa. Perun johtamassa alueellisessa hankkeessa käynnistettiin prosessi evaluointiosaamisen koulutuksen muodollisista standardeista, ja työ jatkuu maiden omalla rahoituksella. Yksi kehitysevaluoinnin yksikön osarahoittamista aloitteista oli kansainvälisen verkopohjaisen interaktiivisen koulutuksen järjestäminen kansallisten evaluointiyhteisöjen vetäjille. Pilottihankkeeseen pääsi mukaan 60 toiminnanjohtajaa eri puolilta maailmaa ja he esittelivät lopputöitään yhteisessä päätöstilaisuudessa, jossa huomioitiin alueelliset aikaerot ja kesti 48 tuntia ([VOPE Leadership Boot Camp](#), josta lisää myös tämän vuosiraportin Vieraskynä-kappaleessa).

EvalPartners tuo yhteen YK-järjestöjä, kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja evaluoinnin ammattilaisia. Kehitysevaluoinnin yksikkö oli mukana EvalPartnersin johdon työtä tukevassa kansainvälisessä asiantuntijaryhmässä ja osallistui uuden strategian laadintaan.

”Parempaa näyttöä, parempia politiikkoja, parempaa elämää”

Kehitysevaluoinnin yksikkö on tukenut evaluointiosaamista ja -kulttuuria globaalisti yhteistyössä Maailmanpankin riippumattoman evaluointiryhmän (IEG) aloitteesta syntyneen [Global Evaluation Initiativen \(GEI\)](#) kanssa. GEI on maailmanlaajuinen organisaatioiden ja asiantuntijoiden verkosto, joka tukee kehitysmaita vahvistamaan seuranta- ja evaluointijärjestelmiä ja siten keräämään ja käyttämään tietoa päätöksenteon pohjana ja sitä kautta parantamaan ihmisten elämää.

Verkostolla on toimintaa 24 maassa, joissa **kehitetään yhteistyötahojen evaluointiosaamista ja toimintaa liittyen näyttöön perustuvaan päätöksentekoon, evaluoinnin asiantuntijoiden joukon kasvattamiseen ja tiedon tuottamiseen ja jakamiseen**. Vuosina 2021 ja 2022 tuloksia on syntynyt näillä kaikilla osa-alueilla.

Yhteistyömaiden [kansallista evaluointikapasiteettia edistävä konferenssi \(NEC Conference\)](#) järjestettiin lokakuussa 2022. GEI:n kautta tuettiin 21 kumppanivaltion edustajaa 20 eri maasta osallistumaan ja jakamaan tietoa mm. paneelikeskusteluissa. Konferenssin lopputulemana lisäytyi yhteinen sitoutuminen kansallisten evaluointijärjestelmien nopeaan ja kestäväan vahvistamiseen.

GEI:llä on toimintaa 24 maassa kuten Suomen pitkäaikaisessa kumppanimaassa Mosambikissa, jossa tuetaan evaluointia kansallisesta vesipolitiikasta ja vahvistetaan pysyviä hallintorakenteita maan seuranta- ja arviointijärjestelmälle.

Yhteistyömaat voivat kutsua GEI:n tukemaan **kansallisten evaluointijärjestelmiensä kehittämistä**. Prosessi tyypillisesti käsittää alkukartoituksen järjestelmän tilasta. Tätä varten GEI on tuottanut diagnostisen työkalun (Monitoring and Evaluation Systems Analysis, MESA), jonka avulla eri maat voivat kartoittaa oman evaluointijärjestelmänsä tilannetta ja ominaispiirteitä. Tähän mennessä 24 yhteistyömaata on hyödyntänyt tätä työkalua kehittäessään maidensa evaluointijärjestelmiä.

GEI tukee **evaluointiosaamisen vahvistamissuunnitelmien toimeenpanoa**. Esimerkiksi Suomen pitkäaikaisessa kumppanimaassa Mosambikissa

GEI:n paikallinen toteutuskumppani CLEAR LAB mentoroi valtionhallintoa, joka teettää evaluoinnin kansallisesta vesipolitiikastaan. Se tukee myös kansallisen seurannan ja arvioinnin manuaalin laatimista sekä normatiivisten instrumenttien kehittämisessä, joilla vahvistetaan pysyviä hallintorakenteita maan seuranta- ja arviointijärjestelmälle.

GEI **vahvistaa eri toimijoiden evaluointiosaamista koulutusalan yhteistyötahojensa kautta**. Myös kehitysevaluoinnin yksikön henkilöstö on kehittänyt omaa osaamistaan kumppanina olevan [IPDET:in](#) järjestämien evaluointimenetelmien koulutusten myötä. Kesän 2022 kaksiviikkoiseen läsnäopetusjaksoon osallistui 137 henkilöä, joista lähes 60% kehittyvistä maista. 7 osallistujaa (70% naisia) tuettiin stipendein.

Yksikkö on myös osallistunut muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa GEI:n **työryhmään, jossa jaetaan tietoa ja kokemuksia evaluointikäytännöistä**. GEI:n yhteistyöverkoston kautta järjestetään vuosittain myös gLOCAL Evaluation Week, jossa kehitysevaluoinnin yksikkö on jakanut kokemuksiaan muiden toimijoiden kanssa. Vuonna 2022 tapahtuman yli 400 eri tilaisuuteen rekisteröityi yli 15 000 henkilöä.

Suomi esimerkkinä kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanon arvioinnissa

Evaluoitiosaamisen vahvistaminen jatkui myös **kestävän kehityksen tavoitteiden ja Agenda 2030 arvioinnin** osalta. Kehitysevaluoinnin yksikkö on osallistunut ohjeistuksen ja koulutuksen suunnitteluun yhdessä UNICEFin, saksalaisen kehitysevaluoinnin instituutin (German Institute for Development Evaluation, DeVAL), kansainvälisen ympäristö- ja kehitysinstituutin (International Institute for Environment and Development, IIED) ja EVALSDG-verkoston kanssa. Aiemmin laadittu [manuaali kestävän kehityksen tavoitteiden arvioimiseksi](#) on saavuttanut suurta suosiota. Manuaalissa käytetään vuonna 2019 valmistunutta [Suomen kestävän kehityksen politiikan arviointia](#) esimerkkitapauksena. Manuaalin lisäksi suunniteltu **webinaari-pohjainen koulutussarja** käynnistyi vuonna 2021, jolloin se suunnattiin Afrikan englanninkielisille maille ja Latalaiselle Amerikalle. Vuonna 2022 webinaarisarja sai jatkoa Aasian ja Lähi-Idän maille suunnatulla koulutuksella, ja kolmas webinaari on suunnitteilla tälle vuodelle.

Osallistujien mukaan **webinaarien erityinen anti on ollut kuulla hyviä ja ei niin onnistuneita käytäntöjä SDG:eiden evaluoinnista**. Erityisesti on mietityttänyt se, miten SDG-evaluoinnille herätetään kiinnostus ja miten tuloksia voidaan hyödyntää. Suomen esimerkki evaluoinnin valmistumisesta ennen eduskuntavaaleja ja tulosten hyödyntämisessä esim. hallitusohjelmaa laadittaessa on otettu vastaan suurella mielenkiinnolla.

Suomen hyvistä käytännöistä Agenda2030:n toteuttamisesta ja arvioimisesta on keskusteltu myös YK:n korkean tason kestävän kehityksen seurantakokouksessa. Kuva: Matti Nummelin

Liite 1: Keskitetyt evaluoinnit vuosina 2010–2022

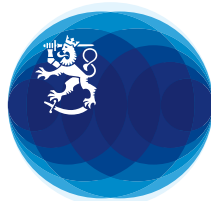
Keskitetyt evaluoinnit vuosina 2010–2022

- Evaluation of the Finnish Development Policy Influencing in the European Union: [Linkki evaluointiin](#)
- Catalysing Change. Evaluation on Finland’s Humanitarian Assistance 2016–2022: [Linkki evaluointiin](#)
- Metaevaluation of project and programme evaluations in 2017–2020: [Linkki evaluointiin](#)
- Water as an Entry Point for Peace Mediation. Evaluation on Finnish Water Diplomacy: [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the Transition Process of Finnish-Vietnamese Cooperation in 2008–2020: [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Development Cooperation carried out by the Department for Russia, Eastern Europe and Central Asia, including the Wider Europe Initiative (WEI): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of Economic Development, Job Creation and Livelihoods: [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of Finnish Development Policy Influencing Activities in Multilateral Organisations (2020): [Linkki evaluointiin](#)
- Adapting for Change: Country Strategy Approach in Fragile Contexts (2020): [Linkki evaluointiin](#)
- Developmental Evaluation of Business with Impact (BEAM) Programme (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- “How do we Learn, Manage and Make Decisions in Finland’s Development Policy and Cooperation” (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- Joint Nordic Organizational Assessment of the Nordic Development Fund (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Forced Displacement and Finnish Development Policy (2019): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Improvement of Women’s and Girls Rights (2018): [Linkki evaluointiin](#)
- Meta-evaluation of Project and Programme Evaluations in 2015–2017 (2018): [Linkki evaluointiin](#)
- Programme-based Support through Finnish Civil Society Organizations I, II and III (2017, 2016): Linkit evaluointiin [osa I](#), [osa II](#) ja [osa III](#)
- Meta-evaluation of Project and Programme Evaluations in 2014–2015 (2017): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Aid for Trade (2016): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland’s Development Cooperation Country Strategies and Country Strategy Modality (2016): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of Humanitarian Mine Action (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Inclusive Education in Finland’s Development Cooperation in 2004–2013 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Meta-Evaluation of Project and Programme Evaluations in 2012–2014 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland’s Development Cooperation with Kenya 2007–2013 (2015): [Linkki evaluointiin](#)

- Evaluation on Finland's Development Policy Programmes from a Results-Based Management Point of View 2003–2013 (2015): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Peace and Development in Finland's Development Cooperation (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Support to Higher Education Institutions North-South-South and HEI ICI Programmes (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in the Institutional Co-operation Instrument (2014): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in the NGO Instruments (2013): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in Finland's Country Programme in Mozambique (2013): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Complementarity in Finland's Development Policy and Co-operation - A Case Study on Complementarity in Finland's Country Programme in Zambia (2013): [Linkki evaluointiin](#)
- Meta-Evaluation of Decentralised Evaluations in 2010 and 2011 (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finland's Contribution to Building Inclusive Peace in Nepal (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Nordic Influence in Multilateral Organizations: A Finnish Perspective (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finnish support to development of local governance (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Finnish Concessional Aid Instrument (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Country Programme between Finland and Tanzania (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Country Programme between Finland and Nepal (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Junior Professional Officer Programme (2012): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the VERIFIN Training Programme (2011): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Paris Declaration (2011): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on Results-Based Approach in Finnish Development Cooperation (2011): [Linkki evaluointiin](#)
- The Sustainability Dimension in Addressing Poverty Reduction: Synthesis of Evaluations (2010): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation of the Sustainability Dimension in Addressing Poverty Reduction: Finnish Support to Energy Sector (2011): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the Finnish Support to Forestry and Biological Resources (2010): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the Finnish Development Cooperation in the Water Sector (2010): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the Development Cooperation with Ethiopia 2000–2008 (2010): [Linkki evaluointiin](#)
- Evaluation on the Transition towards a New Partnership (2010): [Linkki evaluointiin](#)
- Kehitysevaluointiyksikön tekemät selvitykset ja tarkastelut 2021–2022
- From Reactivity to Resilience. Assessment of the Response of Finnish Development Policy and Cooperation to the Covid-19 Pandemic: [Linkki tarkasteluun](#)
- Business to Government – alustapilotin kehittävä tarkastelu
- Katsaus Suomen ulkoministeriön rauhanprosesseja tukevaan yhteistyöhön

**KEHITYSEVALUOINNIN
VUOSIRAPORTTI
2022**

**Ulkoministeriö
Utrikesministeriet**